

in reče:) Jaz ne mislim očitnih šolskih skušenj, ampak le skušnje med letom.

Bartulić ne vé, kaj se ima pod „šolsko slovesnostjo“ razumovati. Pravi, da bi se bolje reklo „očitna šolska darila“.

Stojanović pristavi, da se šolska darila morejo tudi pri šolskih slovesnostih deliti.

Jambrećak jezno brani šolske očitne skušnje. Pravi, da so skušnje najlepša priložnost, da kmet do šole veselje dobi. Prosi zbor, da iz pedagoškega obzira nikakor skušenj ne zavrže.

12. resolucija se pri glasovanju sprejme, kakor je gori napisana.

Bere se 13. resolucija.

Buzolić želi, da se ravnanje zavoda starejšemu učitelju po šolskih razredih izroči.

Haraminčić želi, da starejšemu po letih. (Vpitje: Rešeno je.)

13. resolucija glasi: Vsaki učitelj odgovarja za znanstveni in moralni napredek svoje mladosti. Kjer sta dva učitelja ravna se zavodom starejši v službi ter zastopa zavod pri drugih oblastih. Kjer je pa več učiteljev, si na tri leta izmed sebe izbirajo ravnavajočega učitelja.

14. resolucija: Postopanje z mladostjo mora biti v soglasji s humanitarno namero narodne šole, in se ima vjemati s pedagojskimi načeli.

Tretje vprašanje: kako bi se poleg dobro vredjenih narodnih šol imela vrediti učiteljišča — se zavoljo pomanjkovanja časa odloži na drugi splošni učiteljski zbor.

(Sledi 3. seja.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

24. Kar raste, pravijo, šuma ne dela. — Tisti Prostoslav Milko, ki je v Illyr. Bl. stan slovenskega slovstva od l. 1833 do 1840 popeval tako černo, je pa književno napredovanje slovensko od l. 1830 do 1839 v III. tečaju časnika „Carniola“ l. 1840-41 popisal že dokaj prijetno, in še prijetniše v „Jordans Jahrbücher f. slaw. Lit., Kunst und Wissenschaft 1843. Leipzig. S. 223 — 225“. Le-tù pripoveduje o slovenskem pesništvu, o Čopu in Čbelici, o Prešernu in njegovem „Kerst per Savici“, o Dolinarjevih in Potočnikovih lepih pesmicah duhovskih. Sicer pa vlada tihota; nekako kasni so slov. književniki, pravi, ter se umikajo, in skoraj bi kdo mertvašnico zapel našemu slovstvu, češ, da je slovenski jezik že spet ob lepo ime, katero si je bil komaj pridobil pred vnanjim svetom.

Res so opovire, nekaj v pisateljih samih, nekaj v drugotnih zadevah. Ona kasnoba ali počasnost izvira menda od tod, ker so naši pisatelji le preskromni, in svoje književne izdelke sami ostro presojujejo ter čakajo le vgodnega časa, da se očitno pokažejo svetu slovenskemu. Imenoval bi lahko nekatere, ko bi ne bal se jih žaliti, ki se pripravljajo na to p. Kastelic, Žemlja, Koseski, Krempelj, Klančnik itd. Vidite toraj, da napredovanje v narodnem jeziku med nami ni tako slabo, kakor bi se človeku dozdevalo na prvi pogled, in da priti mora doba, v kateri se nebó zvedrilo bode nad Slovenci. Razun tega gojimo lepo upanje, da v kratkem dobimo časnik, v katerem se bodo skazovale mlade slovenske glavice.

K sklepu tega svojega spisa naj vaša pozornost obrnem na sadičnik bodočih Slovencev književnikov (die Pflanzschule der künftigen Slovenen-Literatoren). Jaz menim prihodnje duhovnike po škofovskih semeniščih v Ljubljani, Gradcu, Celovcu in Gorici, kateri so vsi vneti jeli učiti in vaditi se jezika slovanskega. Vzlasti med mladimi bogoslovci v Ljubljani se že nekaj let pod vodstvom profesorja Metelkota opazuje velika vnema za slovanske reči. Preteklo šolsko leto so se bogoslovci združili med seboj ter naročili si več slovanskih časnikov, in slednjemu družniku je bil nalog, do dobrega navaditi se slovenščine in učiti se razun te tudi kterege drugega jezika slovanskega. To jih ne stane težko, ker obe knjižnici — semeniška in licejska — imate dokaj knjig slovanskih v vsakterem narečji, in tudi g. Kastelic rad posojuje bukve iz svoje po Čopu pridobljene krasne knjigarne, ki šteje blizo 3000 zvezkov v vseh jezikih evropskih.

Bog naj venča njih vseh prizadevanje s svojim blagoslovom ter po njih daje narodu pravih učencikov!

In ta Prostoslav Milko, ki je tako milo popeval slovenske domovine lepe senožeti in ravne polja, ter prosto slavil potok, kateri je rosil jih natihoma, je bil France Malavašič (r. v Ljubljani l. 1818, Metelkov učenec l. 1839, u. zdravitelj l. 1863).

25. Krog leta 1830 so sploh Slovani jeli se nekoliko oživljati na severu in na jugu. Na Českem sta delovala velikana J. Šafařík pa Fr. Palacký; med ogerskimi Slovenci je za vzajemnost slovansko svet budil Jan. Kollar (r. Slovak l. 1793, u. na Dunaju l. 1852). Iz Prage in Pešta in z Dunaja je selil se duh slovanski v Zagreb, Gradec, Ljubljano itd. Da so bogoslovci tako vnemali se za slovanstvo, k temu so pač pripomogli slovanski dijaki, ki so iz Hrovaškega prihajali domú v prej imenovane bogoslovnice. Iz le-téh se je razširjal slovanski duh po deželi ter navdajati jel i neduhovne.

Na Hrovaškem je vzlasti od l. 1835 deloval s svojimi tovarši dr. Ljudevit Gaj (r. v Krapini l. 1809). Po njem so Hrovatje dobili svoje Novine in svojega Danico. I Slovenci so želeli svojega časnika, in že

l. 1838 je tiskar J. Blaznik prosil, naj sme dajati na svetlo časopis slovenski „Zoro“, pa se mu ni pripustilo (vid. Krain und d. Deutschthum. 1862.); še le po prizadevanji nadvojvoda Jovana se je l. 1843 kmetijski družbi dovolilo na svetlo dajati „Kmetijske in rokodelske Novice“, katerih I. list se iz Blaznikove tiskarnice in založbe prikaže v sredo 5. mal. serp. ali junija, in katerih vredovanje prevzame njen tajnik dr. Janez Bleiweis.

V Slavinu že in v svojih pismih do Vodnika (1806 — 1808) je želel Dobrovský, naj bi Slovenci pa Hrovatje zedinili se v latinskem pravopisu ter s Čehi vzajemno pisali po istih pravilih, in l. 1832 je zoper Metelčico (vid. 17, str. 40) Slovence vnel Čelakovský: Ako vam, mili Slovenci! pride kdaj na misel popravljati svoj pravopis in svojo abecedo (Bohoričico), storite to po načinu Čehov in Poljakov, ter sprejmite za svoje *f, s, z, fh, sh, zh*, naše *s, z, c, š, ž, č* itd. To stori na Hrovaškem Gaj, in po njem so se tega česko-ilirskega pravopisa (Gajevica, Gajica, Gajčica) poprijemali štajarski in koroški Slovenci; kar pridejo l. 1840 v Ljubljani zapored v Gajici na svetlo: „Pesme Valentina Vodnika, Linhartov Veseli dan ali Matiček se ženi, pa Varh, iz angležkiga prestavil Andrej Smole“ (r. v Ljubljani 1800, u. 30. nov. 1840). V Illyr. Bl. je v prej natisnjenih dveh sonetih l. 1840 prvi rabil česko-ilirski pravopis Malavašič, in oglasil se mu je l. 1841 ondi v št. 3. Krájničan t. j. Jož. Žemlja (r. na Breznici 1805, tedaj duhoven v Ambružu, u. l. 1843) v sonetu: „Odziv iz Krajne“ z narodno ilirsko poslovico: „Slogom rastu male stvari“ itd., češ, skušajte pridobiti zanj veljake, da od Muz praga slogo to razširjajo „Do Slave matere pokrajne vsake“. — Na Štajarskem je bil str. 34 — 37, št. 14, 15 omenjeni, zdaj že tudi ranjki A. J. Murko (u. 31. dec. 1871 v Hočah), kateri je v l. svoji slovnici l. 1832 v Bohoričici boril se zoper Metelčico, v 2. l. 1843 sprejel Gajico, ter je med slovníčarji začetnik sedanjega slovenskega pravopisa.

Novice so sredi l. 1843 izhajati jele v Bohoričici, in prvi, ki jim je poslal v Gajici spis, zložil Tone Kremlj, od Radgone št. 6, je bil spet Malavašič. L. 1844—45 so prinašale spise zdaj v Bohoričici zdaj v Gajici, kakor so jim dohajali; l. 1846 pa se prikažejo Novice v novem pravopisu vse, češ, da „s tem pravopisom stopimo v koló z drugimi Slovani, de oni naše, mi pa njih bukve lahko beremo“. — Huda čerkarska pravda ali abecedna vojska je bila kriva, da so mnogi, vzlasti stareji pisatelji dolgo pomišljevali si prestopiti k novemu pravopisu; tako n. pr. Slomšek v Drobntinah l. 1846, ki je na posebno prigovarjanje odgovoril: Bojim se, da se bo sedanjemu pravopisu ravno taka godila, kakor Metelčici, ktera ni obveljala, akoravno je bila celo od vlade zapovedana (cf. Beseda Slomšku v spomin, govor. Kosar, 1862).

Zoper Gajico je bil posebno Kopitar (cf. Hesychii gloss. 1839) in se vé da tudi Metelko.